

Kertomus Suomen Muinaismuistoyhdistyksen toiminnasta vuonna 1990

Yhdistyksen tarkoitus

Yhdistyksen tarkoituksena on edistää Suomen maan ja kansan sekä Suomen suvun ja sen asuma-alueiden ynnä mahdollisuuksien mukaan muiden kansojen ja alueiden muinaisuutta valaisevia muinaistieteellisiä, etnologisia, taide- ja kulttuurihistoriallisia tutkimuksia, levittää tietoa oman maan muinaisjäännöksistä ja osaltaan vaikuttaa niiden suojelemiseen sekä herättää ja pitää vireillä kansan harrastusta muinaismuistoihinsa.

Tätä toimintaa yhdistys harjoitti kuluneena vuonna jo 120:n vuoden rutiinilla. Yhdistys on Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan jäsenseura.

Kokoukset ja yleinen toiminta

Yhdistys piti vakiintuneeseen tapaan Suomen Kansallismuseossa seitsemän jäsenkokousta, joista kolme syys- ja neljä kevätkaudella.

Helmikuun 2. päivänä esitelmöi yhdistyksen työjäsen dosentti Bo Lönnqvist aiheesta »Varför studera leksaker?» Esitelmä herätti lukuisia henkilökohtaisia muistoja ja vertailuja Helsingin kaupungissa ja ympäristössä käytössä olleista leikeistä, niiden leviämisprosessista, ikäryhmien ja eri sukupuolten välisistä erilaisista ja yhteisistä leikeistä sekä leikkien »kuolemisen» tai muuttumisesta nykyisessä urbaanissa miljöössä. Jäsenistö jäi kiinnostuksella odottamaan esitelmöitsijän aiheesta tekeillä olevaa ja yhdistyksen sarjassa julkaistavaa teosta.

Maaliskuun 1. päivänä piti kuukausikokousesitelmän professori Henrik Lilius aiheesta »Andrea Palladio ja suomalainen uusklassismi». Esitelmässä valotettiin sekä yksityistä että julkista rakentamista yhtä hyvin kaupungissa kuin maaseudulla.

Huhtikuun kokouksessa (5. 4.) pol.mag. Gustaf Donner kertoi aiheesta »Arkeologiska utgrävningar i Nubien före Lake Nassers tillkomst». Esitelmöitsijä kertoi myös kaivaustulosten julkaisuhankkeesta, jossa yhdistys on luvannut olla mukana samoin kuin se oli mukana tutkimusretken taustavaikuttajana.

Vuosikokouksessa toukokuun 7. päivänä oli yhdistyksen puheenjohtajan prof. Juhani U. E. Lehtosen esitelmän aiheena »Muinaismuisto-Yhtiön perustaminen vuonna 1870». Esitelmässä valotettiin erityisesti Muinaismuistoyhdistyksen ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran johtopiiriin sekä yliopistomiehiin kuuluneiden henkilöiden suhdetta antikvaarisen yhdistyksen perustamishankkeeseen. Kokous oli samalla yhdistyksen 120-vuotisjuhlakokous, jota elävöitettiin Sibeliuksen akatemian muutamien oppilaiden esittämän huilu- ja viulumusiikin sekä Juhlamintu Oy:n järjestämän kohtuullisen tarjoilun merkeissä. Mittavimmat juhlat vastaanottoineen yms. on alustavasti sovittu pidettäväksi vuonna 1995, jolloin yhdistys täyttää 125 vuotta.

Lokakuun 4. päivänä piti kuukausikokousesitelmän fil.maist. Irma Lounatvuori aiheesta »C.L. Engelin kartanoarkkitehtuuri». Esitelmä herätti vilkkaan keskustelun arkkitehdin ja rakennuttajan rooleista, Engelin kartanosuunnitelmien valintaan mahdollisesti vaikuttaneista tekijöistä, suomalaisen ja venäläisen kartanoarkkitehtuurin eroista ja kansallisen arkkitehtuurin roolista näiden kenttien välissä.

Marraskuun 1. päivänä pidetyssä kokouksessa oli fil.lis. Christian Carpelanin esitelmän aiheena »Lapin kylien kaivausten kertomaa». Esitelmän innoittamana pohdittiin Lapin eräiden kiinteiden muinaisjäännöstyyppien alkuperää asuinpaikan ja kalmiston eroavaisuuksien ja yhtäläisyyksien pohjalta.

Joulukuun 6. päivänä esitelmöi fil.lis. Hanna Snellman aiheesta »Uittopirtit, tukkilaisromantiikan karut kehykset». Yleisökeskustelussa valotettiin uittopirttien ja varsinaisten savottakämppien arkkitehtuurin eroavaisuuksia sekä metsätyöhön liittyvien meikäläisten rakennustyyppien suhdetta naapurimaiden

vastaaviin rakennelmiin. Kokouksessa pol.mag. Gustaf Donner antoi tiedoksi Nubian ekspedition esi-neistön näytteillepanoon liittyviä ajankohtaisia kuulumisia.

Kokouksiin osallistuneiden kuulijoiden määrä vaihteli 21:n ja 89:n välillä. Kuulijoiden joukkoon on ilahduttavasti kertynyt myös yhdistyksen ulkopaikkakuntalaisia jäseniä osoittamaan seuran valtakunnallista luonnetta. Yhdistystä ei ole kohdannut humanististen tieteellisten seurojen kokouksien kuulijakunnassa tapahtunut selvä määrällinen supistuminen esitelmä- ja keskustelutilaisuustarjonnan lisääntyneenä 1980-luvulla selvästi kaupungissa. Yhdistykselle näyttää koituneen onneksi myös se, että sillä on koti-paikka-osoitus Tieteellisten seurojen talon ohella Kansallismuseossa, joten se ei joutunut »tuuliajolle» Säätö-talon remontin vuoksi.

Johtokunta kokoontui kertomusvuoden aikana viisi kertaa (23. 1.; 9. 4.; 6. 6.; 19. 9. ja 20. 12.). Pykälä johtokunnan kokousten pöytäkirjoihin kertyi 61. Työjäsenen neuvottelukunta kokoontui kerran, nimittäin vappuaattona (30. 4.). Kokouksessa hyväksyttiin johtokunnan ehdotus uudeksi kirjeenvaihtaja-jäseneksi, keskusteltiin väitöskirjojen julkaisukieleen liittyvistä kysymyksistä, tieteen popularisoinnista sekä kansainvälisestä tieteellisestä yhteistyöstä.

Yhdistyksen yleinen toiminta keskittyi 120-vuotisjuhlien järjestämiseen. Niistä tulikin pääkaupunki-seudulla ja maan eteläosassa asuvan yhdistyksen jäsenistön miellyttävä tapaamistilaisuus.

Kertomusvuonna nousi esille jälleen harjun suojelu, josta yhdistys on aiemmin lausunut kantansa Rapolanharjun rakentamispaineiden yhteydessä. Tällä kertaa yhdistyksen johtokunta joutui suhtautumaan penseästi hankkeeseen, jolla Urajärven kartanosta aikanaan itsenäistyneet tilat olisivat oleellisesti laajentaneet aiempaa yhteistä sorakuoppaa. Luvan puitteissa olisi mahdollista tuhota Urajärven kylämaisemaan ulottuvan harjun koko länsipää.

Julkaisutoiminta

Painosta on ilmestynyt:

Suomen Museo 1990: Toimittaja Osmo Vuoristo. Kirjoittajat Jukka Eenilä, Jouni Kuurne, Juhani U. E. Lehtonen, Jukka Luoto, Pekka Sarvas, Pirkko Sihvo ja Tuukka Talvio. 113 s.

Iskos 9: Toimittaja Torsten Edgren. Sisältö: Fenno-Ugri et Slavi 1988. Papers presented by the participants in the Finnish-Soviet archaeological Symposium »Studies in the material Culture of the Peoples of Eastern and Northern Europe» 10—16 May 1988 in the National Museum of Finland. 177 s.

Iskos 10: Toimittaja Torsten Edgren. Sisältö: Sirkku Pihlman: Kansainvaellus- ja varhaismerovingia-ajan aseet Suomessa. Typologia, kronologia ja aseet ryhmästrategioissa. 347 s.

Dosentti Osmo Vuoriston pyydettyä eroa Suomen Museo -vuosikirjan toimittajan tehtävästä vuoden 1990 niteen toimittamisen jälkeen, valittiin uudeksi toimittajaksi fil.lis. Tuukka Talvio.

Yhdistys myönsi Österbottniska Fornforskningsällskapetille luvan julkaista ruotsinkielinen käännös Alfred Hackmanin teoksesta *Das Brandgräberfeldt von Pukkila in Isokyrö*, joka on julkaistu aikaisemmin yhdistyksen Aikakauskirjan niteenä XLI ja johon yhdistyksellä on julkaisu-oikeudet. Mainittu tutkimus löytäneenä näin tiensä aiemman suppean tiedemiespiiriin lisäksi nyt myös ruotsinkielisen yleisön joukosta.

Tieteellisten Seurain Valtuuskunta painatti tieteellisen kirjallisuuden myynnin edistämiseksi julkaisun Scholarly Books from Finland 1987—1988, jossa esitellään myös Muinaismuistoyhdistyksen kyseisinä vuosina julkaisemat monografiat. Yhdistys tuki TSV:tä taloudellisesti seurojen julkaiseman tieteellisen kirjallisuuden markkinoimisen edistämiseksi.

Johtokunta samoin kuin työjäsenen neuvottelukuntakin on käsitellyt yhdistykselle julkaistavaksi tarjottujen käsikirjoitusten julkaisukieltä koskevaa, ennen muuta taloudellisiin voimavaroihin liittyvää ongelmaa. Peruslinjaksi on hahmottunut päätös, että yhdistyksen julkaistavaksi tarjotun käsikirjoituksen on oltava painovalmiissa asussa. Vain erityisestä syystä yhdistys voi tukea käännöstyötä kirjoituskielestä julkaisukielelle.

Kirjasto ja arkisto

Kuluneena toimivuonna yhdistyksen kirjasto kasvoi vaihtotoiminnan kautta n. 800:lla niteellä. Lisäksi yhdistys sai työjäsenensä professori Jarl Gallénin testamenttilahjoituksena merkittävän suomalaista ja skandinaavista keskiajan historiaa sisältävän kirjakokoelman. Samoin yhdistyksen kunniajäsen professori Ella Kivikoski muisti yhdistystä testamentissaan kirjalahjoituksella. Kumpaankin lahjoitukseen sisältyvät teokset sijoitettiin yhdistyksen puumerkillä varustettuna museoviraston kirjaston yhteyteen.

Tarton Kirjallisuusmuseo lahjoitti yhdistykselle kopiot museossa säilytettävistä J. R. Aspelinin kirjeistä M. J. Eisenille, C. R. Jacobsonille, Harry Jannsenille, J. Jungille, Aino Kallakselle ja Oskar Kallakselle sekä Eliel Aspelinin kirjeestä Martin Lippille.

Uusia julkaisujen vaihtosuhteita solmittiin seuraavien laitosten kanssa:

- Ålands Högskola, Mariehamn
- Hedmarks museet, Hamar, Norja
- Direcio General del Patrimoni Cultural, Barcelona
- Espanjan kulttuuriministeriö/Kansalliskirjasto, Madrid
- State Institution of Monument Preservation in Bratislava
- Zemedelske muzeum, Praha
- Udmurtian kotiseutumuseo, Izevsk

Ulkomailta tulleista julkaisujen vaihtosopimusehdotuksista torjuttiin kaksi ja yksi ehdotettiin solmittavaksi julkaisukohtaiseksi vaihdoksi.

Yhdistyksen julkaisujen vaihtosuhteet kattavat tällä hetkellä erinomaisesti Suomen ja kaikki Pohjoismaat, hyvin koko Pohjois-Euroopan ja vähintään tyydyttävästi koko muun Euroopan vastaavien julkaisujen tuottajat. Näin antikvaaristen alojen keskuskirjastoon Nervanderinkatu 13:een pystytään hankkimaan yhdistyksen toimesta huomattavasti ostotoimintaa halvemmalla vuosittain lähes 1000 nidettä keskeistä alan kirjallisuutta eri puolilta maailmaa. Tämän seurauksena museoviraston ja Helsingin yliopiston arkeologian, kansatieteen ja taidehistorian laitosten vuotuinen niukahko kirjahankintamääräraha on voitu kohdentaa pääosin sarjoissa ilmestymättömiin erillisteoksiin, jotka eivät ole olleet vaihdettavissa.

Talous

Yhdistyksen talous on ollut vankalla pohjalla kiitos sekä yhdistyksen omatoimisen tuoton että Suomen Akatemialta saadun avustuksen. Suomen Akademia myönsi yhdistykselle vuodelle 1990 julkaisuutoimintaan 300.000 markkaa. Münzgaleri Münchenille myytiin loppuerä Helmer Salmon tutkimusta, joka koskettaa Suomen esihistoriallisia rahalöytöjä. Toimenpide liittyy yhdistyksen julkaisuvaraston supistamishankkeeseen, sillä varastointikulut ovat viime aikoina nousseet huomattavasti. Samaten osallistuttiin Tieteellisten Seurain Valtuuskunnan kirjakaupan Tiedekirjan syysalennusmyyntiin tarjoamalla erikoishintaan kymmenen nimikettä. Yhdistyksen varallisuutta kartutettiin myös osallistumalla Fridbert Tuglas-seuran järjestämiin Martin Markkinoinin asettamalla myyntiin yhdistykselle lahjoitettua sekalaista kirjallisuutta. Tällainen tuotto näyttää olevan ainakin lyhyellä tähtämellä ainoa kanava rahoittaa jo mainittuja varastointikuluja sekä nopeasti nousevia julkaisujen lähetyksestä koituvia postimaksuja. Jäsenmaksukertymällä on pyritty rahoittamaan yhdistyksen normaali kokoustoiminta ja jäsenistölle postitse toimitettu informaatio.

Jäsenrekisterin sekä julkaisuvaihdon ja -myynnin seurannan tehostamiseksi yhdistys hankki edullisella tarjoushinnalla Toshiba-merkkisen salkkumikron.

Yhdistys tuki FL Pekka Korvenmaan Lars Sonckin arkkitehtuuria ja FL Jussi-Pekka Taavitsaisen esihistoriallisia linnavuuria koskeneiden väitöskirjojen kääntämistä yhteensä 65 000 markalla. Valitettavasti kummankin kirjan sekä myös FL Ritva Wäreen kansallisromantiikan arkkitehtuuria koskevan tutkimuksen julkaiseminen siirtyi alkuvuoteen 1991 vaikka ne oli alkujaan kaavailtu ja budjetoitu kuluneen toimivuoden julkaisuohjelmaan. Teosten painatuskuluja voitiin kuitenkin sisällyttää kohtuullisesti toimivuoden menoihin, sillä suurin osa kirjapainotyöstä tapahtui vuoden 1990 aikana. Yhdistyksen tuloslaskelma jäi ensimmäisen kerran moneen vuoteen alijäämäiseksi ollen —56.776,85 markkaa.

Talouden väkivaltainen tasapainottaminen tapahtuu vuoden 1991 aikana Suomen akatemian supistetun radikaalisti yhdistyksen julkaisuutoiminnan taloudellista tukea. Toimenpide heijastunee valitettavasti negatiivisesti myös Akatemian palkkalistoilla toimineiden tutkijoiden mahdollisuuksiin julkaista ja käännättää käsikirjoituksiaan yhdistyksen kustannuksella toimintavuonna 1991.

Jäsenistö ja huomionsoitukset

Vuosikokouksessa kutsuttiin yhdistyksen uudeksi kirjeenvaihtajajäseneksi taidehistorian dosentti Åsa Ringbom Turusta.

Varsinaisiksi jäseniksi hyväksyttiin herra Holger Ahlroth (Vantaa), opiskelija Pirjo Hamar (Hki), Minna Heljala (Valkeakoski), opisk. Maria Hokka (Hki), opisk. Ulla Kallberg (Lieto), opisk. Jari Kanerva (Hki), opisk. Katri Kannisto (Hki), opisk. Hanna Kemppe (Riihimäki), opisk. Viljo Koponen (Hki), sairaanhoi-

taja Eija Laurila (Hki), opisk. Anja Nieminen (Valkeakoski), opisk. Pia Olsson (Hki), opisk. May-Bee Rautio (Hki), opisk. Sanna Sirkiä (Hki), maakuntamuseotutkija Peter Sjöstrand (Tammisaari), maanviljelijä Pekka Tarkiainen (Naarajärvi), opisk. Meini Vainio-Mattila (Hki) ja opisk. Leena Uotila-Laine (Riihimäki). Kaikkiaan yhdistykseen liittyi kertomusvuoden aikana 18 jäsentä. Vuoden lopussa yhdistyksellä oli 578 henkilöjäsentä.

Keskuudestamme poistuivat kertomusvuoden aikana kirjeenvaihtajajäsenet professori Sven-Erik Åström ja apulaisprofessori Veikko Anttila sekä työssänsä professori Jarl Gallén ja arkistoneuvos Martti Kerkkonen sekä kunniajäsen Ella Kivikoski.

Johtokunta ja toimihenkilöt

Vuosikokouksessa valittiin yhdistyksen puheenjohtajaksi prof. Juhani U. E. Lehtonen. Samaten valittiin johtokuntaan uudelleen niin ikään erovuorossa ollut valtioneurologi C. J. Gardberg. Kirjastonhoitaja Kerttu Itkosen kieltäytyttyä jatkamasta johtokunnan jäsenenä valittiin hänen tilalleen tutkija Tuukka Talvio. Varapuheenjohtajana on toiminut valtioneurologi C. J. Gardberg, sihteerinä fil. kand. Teppo Korhonen ja apusihteerinä fil. lis. Pirjo Uino. Johtokunnan ovat muodostaneet dos. Torsten Edgren, FT C. J. Gardberg, fil. kand. Kerttu Itkonen (7. 5. asti), prof. Juhani U. E. Lehtonen, fil. tri Ville Lukkarinen, dos. Leena Sammallahti, professori Ari Siiriäinen ja FL Tuukka Talvio (7. 5. alkaen).

Yhdistyksen varainhoitajana ja kirjanpitäjänä toimi vuosikokoukseen asti kirjanpitäjä Terttu Heinävuori ja siitä lähtien kirjanpitäjä Ritva Fransman, kirjastonhoitajana fil. maist. Airi Wiio ja julkaisuvarastonhoitajana fil. kand. Kerttu Itkonen.

Varsinaisiksi tilintarkastajiksi vuosikokous valitsi pankinjohtaja Matti-Jussi Torpin ja fil. lis. Pekka Sarvaan sekä heidän henkilökohtaisiksi varamiehikseen mainitussa järjestyksessä kauppatieteiden maisteri Reino Venton ja fil. lis. Anna-Maria Reinilän.

Suomalaisen kirjallisuuden edistämisvarojen valtuuskunnan humanistisessa jaostossa edusti yhdistystä dos. Leena Sammallahti (varamiehenään Kerttu Itkonen), Sanakirjasäätiön valtuuskunnassa prof. Juhani U. E. Lehtonen (varamiehenään dos. Osmo Vuoristo) ja Zachris Topeliuksen lapsuudenkötisäätiön hallituksessa museonjohtaja Pekka Toivanen Pietarsaaresta. Yhdistys ei jakanut vuosikokouksessaan tunnustuspalkintoa, vaan piti 120-vuotisjuhlat tarjoiluineen ja musiikkeineen.

Helsingissä 27. maaliskuuta 1991

Teppo Korhonen
sihteer

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYS RY

TULOSLASKELMA 1. 1.—31. 12. 1990

Varsinainen toiminta			
Julkaisutoiminta			
Myyntituotot			
Jäsen- ja satunnaiset tilaukset	32.891,25		
Kirjakauppamyynti	16.385,00		
Valtionavustus	300.000,00	+ 349.276,25	
Painatus	315.771,00		
Postitus ja pakkaus	11.514,50		
Käännös- ja kielentarkastuspalkkiot	65.000,00		
Toimittajien palkkiot	10.000,00		
Sotumaksut	485,00		
Varastointi	7.020,00	—409.790,50	—60.514,25
Muu varsinainen toiminta			
Kokouskulut	11.347,70		
Hallinnon palkat	16.037,50		
Muut palkkiot	2.400,00		
Sotumaksut	892,40		
Toimistokulut	3.284,80		
Jäsenmaksut	985,00		
120v juhlahkulut	7.489,30		
Diplomien painatuskulut	22.000,00		
Muut kulut	3.313,04	— 67.749,74	—67.749,74
Sijoitukset			
Korko- ja osinkotuotot	54.713,24		
Sijoitusten hoitokulut	— 1.269,80	+ 53.443,44	+ 53.443,44
Metsätuotot	15.000,00		
Metsäkulut	— 2.076,00	+ 12.924,00	+ 12.924,00
Verot			— 6.862,85
Jäsenmaksutuotot			+ 14.835,00
Muut tuotot			+ 1.687,35
Korkokulut			— 4.539,80
Tilikauden alijäämä			<u>—56.776,85</u>

SUOMEN MUINAISMUISTOYHDISTYS RY

TASE 31. 12. 1990

Vastaavaa

Varsinainen omaisuus			
Rahoitusomaisuus			
Käteiskassa	82,00		
Pankkisaamiset	429.976,54		
Tilisaamiset	<u>3.761,75</u>		433.820,29
Käyttöomaisuus			
Urajärven tila	800,00		
Osakkeet	105.540,87		
Jäsenosuudet	<u>7.840,00</u>	<u>113.380,87</u>	114.180,87
			<u>548.001,16</u>

Vastattavaa

Vieras pääoma			
Lyhytaikainen			
Tilivelat			107.530,00
Arvostuserä			
Arvopapereiden arvonkorotus			49.492,08
Oma pääoma			
Varsinainen pääoma			800,00
Rahastot			80.202,68
Vararahasto			46.377,64
Käyttöraho			17.393,61
Edellisten vuosien ylijäämä	208.393,01		
Edell.tilikauden ylijäämä	94.588,99		
Tilikauden alijäämä	<u>-56.776,85</u>		246.205,15
			<u>548.001,16</u>